Az oktatás és képzés számokban

Az ifjúság iskolai végzettsége
A legalább (felső) középfokú (ISCED 3 szintű) képzést befejezett népesség aránya a 20-24 éves korcsoporton belül (2009, %)

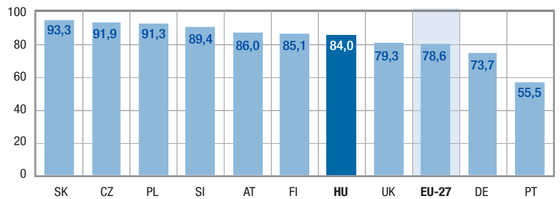

Forrás: Eurostat, népesség és társadalmi viszonyok, online adatbázis, 2009.

A korai iskolaelhagyók aránya az oktatási és képzési rendszerben
A 18-24 éves, legfeljebb alsó-középfokú (ISCED 2 szintű) végzettségű, további tanulmányokat nem folytató népesség (2009, %)

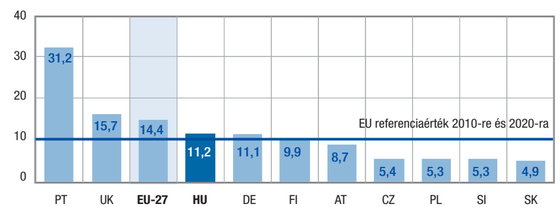

Forrás: Eurostat, népesség és társadalmi viszonyok, online adatbázis, 2009.

Részvétel az egész életen át tartó tanulásban
A felmérést megelőző 4 hétben oktatásban és képzésben résztvevő, 25-64 éves népesség (2009, %)

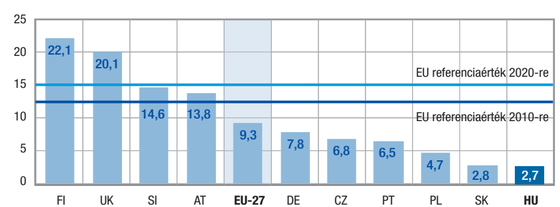

Forrás: Eurostat, népesség és társadalmi viszonyok, online adatbázis, 2009.

A lakosság iskolai végzettsége
A 25-64 éves népesség legmagasabb iskolai végzettség szerint Magyarországon és néhány EU tagállamban (2009, %)

	ISCED 0-2	ISCED 3-4	ISCED 5-6
Cseh Köztársaság	9	76	16
Szlovákia	9	75	16
Németország	15	59	26
Szlovénia	17	60	23
Finnország	18	45	37
Ausztria	18	63	19
Ausztria	12	67	21
Magyarország	**19**	**61**	**20**
Egyesült Királyság	25	41	33
Portugália	70	15	15
EU-27	**28**	**47**	**25**

ISCED Az oktatás egységes nemzetközi osztályozási rendszere (International standard classification of education)
ISCED 0-2 Iskola előtti (óvodai), alapfokú és alsó-középfokú oktatás
ISCED 3-4 Felső-középfokú és posztszekunder oktatás
ISCED 5-6 Felsőfokú oktatás

Az országok felsorolásánál a legalább ISCED 3-as szintű végzettséggel rendelkező népesség arányát vettük alapul.

Forrás: EU labour force survey, Eurostat online adatbázis [lekérdezés ideje: 2011.04.13.].

További információ

- Cedefop (2011). *Vocational education and training in Hungary: short description.* Luxemburg: Kiadóhivatal (megjelenés alatt). Elérhető: **http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4103_hu.pdf** [idézve: 2011.04.29.]
- ReferNet. A szakképzés Magyarországon. *ReferNet Országjelentés 2010.* Elérhető: **http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/pub/cedefop/vetreport/2010_CR_HU.pdf** [idézve: 2011.04.13.]
- Eurydice. *Az európai oktatási és képzési rendszerek szerkezete Magyarország 2009/10-es kiadás.* Elérhető: **http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/structures/041_HU_EN.pdf** [idézve: 2011.01.25.]
- Halász, Gábor; Lannert, Judit (eds.) (2006). *Jelentés a magyar közoktatásról 2006.* Budapest: Országos Közoktatási Intézet. Elérhető: **http://www.ofi.hu/education-in-hungary-090617-7** [idézve: 2011.01.25.]

www.kormany.hu/hu/nemzetgazdasagi-miniszterium	Nemzetgazdasági Minisztérium
www.nefmi.gov.hu	Nemzeti Erőforrás Minisztérium
www.kim.gov.hu/	Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium
www.nive.hu	Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet (egyben Nemzeti Referenciapont – Europass és CQAF)
www.mkik.hu	Magyar Kereskedelmi és Iparkamara
www.munka.hu	Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat
www.ksh.hu	Központi Statisztikai Hivatal
www.tka.hu	Tempus Közalapítvány
www.nfu.gov.hu	Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.nefmi.gov.hu/europai-unio-oktatas/europai-unio-oktatas	Az Európai Unió és az oktatás, képzés (Főoldal – Az Európai Unió és az oktatás)
http://epp.eurostat.ec.europa.eu	Eurostat
www.cedefop.europa.eu/EN/about-cedefop/networks/refernet/index.aspx	ReferNet, a Cedefop's európai információs és szakértői hálózata a szakképzés területén
www.observatory.org.hu/en/?page_id=20	ReferNet Magyarország
http://www.cedefop.europa.eu/EN/Information-services/vet-in-europe-country-reports.aspx	A szakképzés Európában országjelentések. Információk – európai szakképzési rendszerekről (Cedefop)

Szeretnénk köszönetet mondani a ReferNet Magyarország és az Oktatásfejlesztési Observatory munkatársainak, különösen Bükki Eszternek *és* Mártonfi Györgynek, *a kiadvány elkészítéséhez nyújtott értékes munkájukért. Nem törekedtünk arra, hogy e kiadványban kimerítő leírást adjunk a magyarországi szakképzésről, a cél a legfőbb jellemzők áttekintése volt.*

További információ: Sylvie Bousquet *and* Eleonora Schmid, *koordinátorok, Cedefop.*

Cedefop | Európai Szakképzés-fejlesztési Központ

Europe 123, 570 01 Thessaloniki (Pylea), GÖRÖGORSZÁG
PO Box 22427, 551 02 Thessaloniki, GÖRÖGORSZÁG
Tel. +30 2310490111, Fax +30 2310490020, E-mail: info@cedefop.europa.eu

visit our portal **www.cedefop.europa.eu**

Kiadóhivatal

978-92-896-0824-4

8036 HU – TI-31-11-147-HU-C – doi:10.2801/88607

A szakképzés Magyarországon

Magyarország

Hagyomány és modernizáció

A magyar szakképzés jelenlegi rendszerét az 1990-es években meghozott szakpolitikai intézkedések alakították, így a szakképzési törvény, az egységes Országos Képzési Jegyzék (OKJ) kialakítása, a felsőfokú szakképzés elindítása, valamint egy alapvető oktatási reform, amely a tanulási útvonalak közti választás minél későbbre halasztását és a további tanulmányok kellő megalapozását célozta. Jelenleg (felső) középfokú szinten csupán egyetlen képzési út készít fel közvetlenül a munkaerőpiacra. A piacgazdaságra történő átmenet után az iskolarendszerű szakképzés elsődleges színtere egyre inkább az iskola lett. A 2000-es évek elején azonban megfordult a trend, és a képzés egyre növekvő arányban folyik vállalatoknál.

Ma a magas ifjúsági munkanélküliség és a munkaerőhiány egyszerre jellemzik a magyar munkaerőpiacot. A gazdaság szereplői szerint a képzés minősége és relevanciája nem kevés kívánnivalót hagy maga után. Ezért a jelenlegi szakpolitikai prioritások az alábbiak:

- a készségszükségletek előrejelzése és a képzési kínálat közelítése a munkaerőpiac igényeihez különféle ösztönzők révén;
- együttműködés erősítése a gazdasággal,
- a lemorzsolódás arányának csökkentése a szakiskolákban,
- a szakképzés minőségének javítása.

Szerkezet

Ifjúsági szakképzés

A tanulók 14 éves korukban dönthetnek először arról, hogy részt vesznek-e szakképzésben, és ha igen, akkor milyen jellegűben. A 2009-2010-es tanévben a 14 évesek kétharmada választott valamilyen szakképesítést nyújtó képzési utat, körülbelül egyharmaduk közvetlenül a munkaerőpiacra felkészítő képzést. Általában a felsőoktatásra felkészítő középiskolai programok népszerűbbek. A szakképzési utak kezdetben csupán közismereti és szakmai alapozó oktatást nyújtanak. A következő szakaszban, legkorábban 16 éves kortól indul a szakképesítés megszerzésére felkészítő oktatás. Ezt követően a felső-középfokú szint végén választható ismét a szakképzés.

- A **szakiskolai** képzés ISCED 3C (ritkábban 2C) szintű OKJ-s szakképesítés megszerzésére irányul. A felsőoktatásba való belépésre nem jogosít. 2010 szeptemberében indították el a hároméves, ún. előrehozott szakképzést, amelyben a szakmai képzés a program elején azonnal megkezdődik.
- A **szakközépiskolai** képzés a (felső) középfokú és posztszekunder szinteken átívelően zajlik. Az általános és szakmai alapozó rész az érettségi bizonyítvány (ISCED 3A) megszerzéséhez vezet. Ezt követően a tanulók folytathatják tanulmányaikat a felsőoktatásban vagy maradhatnak a szakképző évfolyamokon, ahol ISCED 4C szintű OKJ-s szakképesítést szerezhetnek. Ezek a képzési programok bárki számára nyitva állnak, aki érettségi bizonyítvánnyal rendelkezik. A képzés átlagos hossza 2 év, amely a szakközépiskola ISCED 3 szintű (középiskolai) évfolyamait elvégzett tanulók számára egy év alatt is elvégezhető.
- A munkahelyi gyakorlaton alapuló képzési programok nem alkotnak külön képzési utat. Az, hogy a gyakorlati képzést vállalatoknál vagy iskolai tanműhelyben szervezik-e meg, a gyakorlati helyek elérhetőségétől, valamint a tanulók és az iskola döntésétől függ.
- A négy féléves, ISCED 5B szintű szakképesítést nyújtó **felsőfokú szakképzés** megkezdésének előfeltétele az érettségi bizonyítvány. 30-60 kredit vihető át az azonos képzési területhez tartozó alapképzésbe, ami annak hosszát egy vagy két félévvel csökkentheti.

Szakképzés a felnőttek számára

- A **formális felnőttoktatás** keretében a felnőttek ugyanolyan képzési programokon vehetnek részt, mint a fiatalok.
- A **formális iskolarendszeren kívüli felnőttképzés** az alábbi képzési programokat foglalja magába: OKJ-s képesítés megszerzésére felkészítő szakképzési programok; mestervizsgára felkészítő, a gazdasági kamarák által szervezett képzési programok; nemzetközileg vagy itthon elismert képesítést vagy jogosítványt nyújtó képzések; egyéb képzések.

A magyar oktatási rendszer – 2010/2011

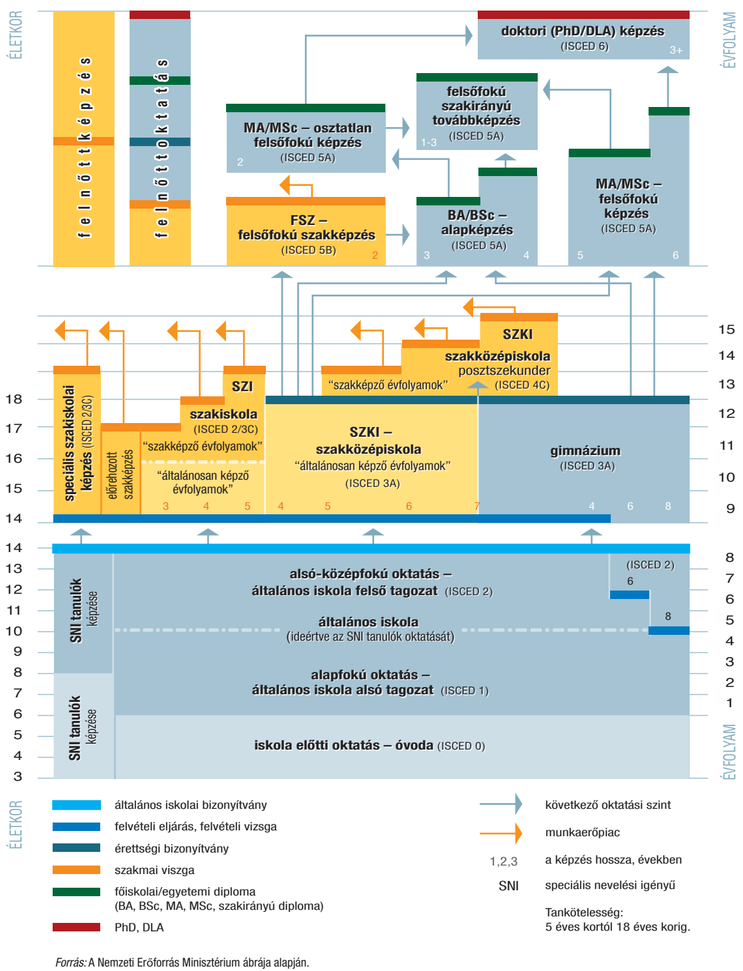

Forrás: A Nemzeti Erőforrás Minisztérium ábrája alapján.

A szakképzési rendszer néhány jellemzője

- A 2004 és 2006 között, foglalkozáselemzések alapján megreformált OKJ szerkezete moduláris, kompetencia-alapú. Ezáltal könnyebben adaptálható a munkaerő-piaci igényekhez és segíti a tanulási utak tervezését.

> Az **Országos Képzési Jegyzék** tartalmazza az összes államilag elismert szakképesítést. Legtöbbjük megszerezhető iskolarendszeren belül és azon kívül is. A szakképesítések a szakmai és vizsgakövetelményeikben (SZVK) meghatározott foglalkozások gyakorlására jogosítanak fel, de önmagukban nem nyújtanak továbblépési lehetőséget az oktatási rendszerben. Az SZVK-k szabályozzák a képzésbe történő belépés feltételeit és a vizsgákat, jelzik az értékelési követelményeket, és minden modul esetében felsorolják a munkakör részét alkotó feladatokat és a tanulási eredményeket. Az OKJ-vel együtt nagyban segítik a magyarországi Országos Képesítési Keretrendszer kialakításának munkáját.

- A gazdaság képviselői az 1990-es évek óta helyet kapnak a különféle országos tanácsadó testületekben, és növekvő mértékben a szakképzéssel kapcsolatos döntéshozási folyamatokban is. A **Magyar Kereskedelmi és Iparkamara** minden korábbinál jelentősebb szerepet játszik a szakképzés munkaerő-piaci relevanciájának, illetve a gyakorlati képzés szerepének növelésében.
- A vállalatok növekvő mértékben nyújtanak gyakorlati képzést. A szakképzés-politika pénzügyi ösztönzőkkel igyekszik **elősegíteni a tanulószerződéses képzést**. 2001 óta a tanulószerződések száma megnégyszereződött. A tanulószerződéses diákok túlnyomó többsége azonban a 10 leggyakoribb szakmai programban tanul.
- Az iskolarendszerű szakképzés korábban szélsőségesen elaprózódott intézményi rendszeréből adódó minőségi és hatékonysági problémákat **térségi integrált szakképző központok** (TISZK-ek) létrehozásának ösztönzésével igyekeztek orvosolni. A pénzügyi ösztönzők és az ESZA támogatás ellenére azonban az eredeti célok (még) nem teljesültek. A TISZK-eknek képzési programjaik kialakításánál figyelembe kell venniük a regionális fejlesztési és képzési bizottságok döntéseit, melyeket a munkaerőhiányról szerzett információik alapján hoznak meg. A TISZK-eket ösztönzik a hiányszakmákban történő képzésre, a hiányszakmákban tanulók pedig juttatásokra jogosultak.
- A szakképzés finanszírozásának az 1970-es évek óta kiemelkedően jelentős forrása a vállalatokra kivetett képzési adó (a bruttó bérköltség 1,5%-a). A vállalatok többé-kevésbé szabadon dönthetik el, mire költik **szakképzési hozzájárulásukat**: iskolarendszerű szakképzésben tanulók képzésére, iskolarendszerű szakképzést nyújtó intézmények támogatására, saját munkavállalóik képzésére, vagy befizetik a Munkaerő-piaci Alap képzési alaprészébe.

Kihívások

- A szakmunkásképzés presztízse és vonzereje nagyon alacsony, mivel a magasabb szintű képesítések magasabb egyéni megtérülést hoznak. Ennek és a továbblépési út hiányának köszönhetően a szakiskolába maradékelv alapján kerülnek a gyenge előképzettségű, alacsony motivációjú és/vagy hátrányos helyzetű diákok. Ez minőségi problémákhoz és magas lemorzsolódási arányokhoz vezet. E problémákra a szakképzés-politika felzárkóztató programok, illetve újabban az előrehozott szakképzés bevezetésével és a munka-alapú tanulás hangsúlyosabbá tételével válaszolt.
- A felnőttek tanulási aktivitása rendkívül alacsony, miközben a foglalkoztatási rátánk az egyik legalacsonyabb az EU-ban. A hosszú képzési programok és a nagyon kevés lehetőség a nem-formális/informális tanulás és munkatapasztalat elismerésére fontos visszatartó tényezőknek látszanak. A kormány azonban a részvételt a 2009. évi 2,7%-ról 8%-ra szándékozik növelni 2013-ig (az EU referenciaérték 2010-re 12,5%, és 2020-ra 15% volt).